ԹԻՒ 406 Զ· ՏԱՐԻ Հ· ՇԱՐՔԱՆ **1874** 17 ՕԳՈՍՏՈՍ ՇԱԲԱԹ

Մամուլ՝ լրագրանչիւր շաբաթը 32 օրինակ է։
Տպարագրութեան տեղն է Պոլիս, Զինճիրլի խան վերի յարկ թիւ 18։
Դուրս երթալիք թերթից փոստայի ծախքը առնողին վրայ է։

Շաբաթին դինը դահեկան կանխիկ 60
Կիսաշաբաթը » » 30
Մէկ թիւը փարայ 30
Փանուցման տողն է դահեկան 2

ՍՏՈՒԵՐՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆՔ

ԳԵՐ· ԽՈՐԷՆ Ս· ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ՆԱՐ ՊԷՅ

Ազգային մատենագրութիւնը նոր փառք մըն ալ ստացաւ Գեր· Խորէն Նար–Պէյ Ս· Արքեպիսկոպոսին ՍՏՈՒԵՐՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆՔ կոչուած քերթուածով հրատարակութեամբը, յերկուս դիրս բաժնուած, յորոց առաջինը՝ վէպք կը պարունակէ մեր սիրայիշատակ դիւցազանց ու դիւցազնուհեաց վրայ հոգեառնդն երգեր, և միւսը՝ ԵՂԵՐԴ, ազգային սրատուչ տաղեր։

Ապաքէն մարդ, հթէ ունի դոյզն ինչ հայրենասէր ոգի մը կամ սիրտ մը զգայուն, չկրնար՝ առանց ՚ի թունդ ելլելու և առանց արտասուելու՝ ընթեռնուլ այն սրատիւս տաղերը, որք երկնավառ հանճարի մը և հայրենակեզ սրտի մը զեղմունք են։

Եւ յիրաւի, սոյն տաղերգութեանց մէջ, Գեր· Հեղինակը, վոխանակ՝ այլոց օրինոյ պէս՝ բառից կուտակով և խեղաթիւր դարձուածքներով, չանալու սնապարծ ցոյց մը տալ խորամուտ հայկաբանութեան մը՝ պարզամտաց ուշը շլացնելու կարող միայն, թողեր է իր գրիչը սրահին և սիրտը գրչին, և գրեր է ինչ լեզուով որ կը խօսի, ինչ լեզուով որ սիրտ սրտի կ՚ուանգէ իր զգացմունքը։

Կան ոմանք՝ որոց միտք և գրիչ զբաղեալք միշտ հին հայերէնով՝ երեւակայութեամբ կը բարձրացնեն իրենք զիրենք նոր հայերէնը խօսողաց և գրողաց վրայ և քամահելով զանոնք՝ կը քարոզեն վերէն թէ այդ լեզուով չըլլար գրականութիւն, թէ այդ լեզուն Մուսայից լեզուն չէ, թէ այդ լեզուով չկայ ո՛չ տրամաբանութիւն և ո՛չ բանաստեղծութիւն։

Ով որ ասոնց հնապատառ–դրօշակին կը հետեւի· թո՛ղ պահ մը կանգ առնէ, կարդայ ՍՏՈՒԵՐՔ ՀԱՅԿԱԿԱՆՔԸ և տեսնէ թէ ինչպէս մեր այժմիկ լեզուն կը դեղեցկանայ, կազնուանայ, կը վսեմնայ հանճարեղ գրչի մը տակ։

Եթէ ցարդ այս մանուկ բարբառն իր տըղայ հասակին մէջ ճնացեր էր՝ պատճառն այն է որ իր զարգացման կարեւոր անուն-

ները չէին տուած իրեն. իւրաքանչիւր ոք անգոսնելով անցեր էր անոր քովէն՝ հնազբարբառին մագլցելու միշտ քրտնաջան. արդ՝ ուշիմք ոմանք տեսան որ զուր չանք է ատաւերի մը եռեւէն պնդել որ միշտ քենէ կը փախչի, և դարձան ձեռք կարկառեցին նորաբարբառին, որ ինքն ալ անոնց ձեռուընները կերկնցնէր։

Արդ հայ այժմիկ լեզուն պարտական է ՍՏՈՒԵՐՑ ՀԱՑԿԱԿԱՆԻ Գեր. Հեղինակին՝ իրեն նոր փայլ մը տալուն՝ զինքն ընտրելով իր սրտին և մտաց այն վեհ զգացումներն ու խոկումները իր ազգին աւանդելու համար։ Հայ երիտասարդութիւնն ալ երախտապարտ է առ յիշեալ քերթողն՝ իր յատուկ լեզուին այնպիսի բարձր ու չքեղ օրինակ մը ընծայելուն համար։

Արդարև փափաքելի է որ ծնողք և դաստիարակք սոյն գրքէն մէն մի օրինակ առնեն իրենց զաւակաց կամ աշակերտաց, թէ անոնց ազատ սրտին մէջ կանուխ հայրենասիրութեան եռանդը վառելու համար և թէ անոնց մատենագրական ճաշակն ու լեզուն կրթելու։ փափաքելի է նաև որ Հայ երիտասարդութիւնը՝ փոխանակ միշտ մուելու Եւրոպացի հեղինակաց եռեւէն՝ ակնարկ մը նետէ երբեմն իրեն ազգին պանծալեաց վրայ ալ և դառնայ ըսէ Եւրոպացւոց թէ Հայաստան ալ թէպէտ աղքատ, թէպէտ սարուկ, թէպէտ ամայի, կարող է տակաւին հանել իր ծոցէն անոնց հանճարեայ 'ի կչիռ գալու հանճարներ։ Ռ.

ՊՆԱԿԱԼԷԶԻՆ

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Լոկ Խրիմեանի թշնամանած անձինքը նախատեալով, զԽրիմեան կուրօրէն պաշտպանելու նպատակաւ, Ամբրոսիոս վարդապետին դատին նկատմամբ Բերայի ոստիկանութենէն եղած, և Եղբայրութեամբ մի և նոյն, բայց պարտականութեամբ քիչ մը տարբեր երկու իրամ ներուն եզրակացութիւնը խաբէութեամբ ենթադրելով, և ընդհ. փաղ. և կրօն. ժողովոց միանգամայն վրայ յարձակելով և զանոնք ազդին առջին ընդմանելով ու անարգելով ըսաւ Պնակալէզ իր յուլիս 23 ի թերթին մէջը թէ՝

Ամբրոսիոս վարդապետին վրայ, «Բերայի «ոստիկանութենէն եղած դիր մը (Պնակալէ- «զին ձեռքը գտնուած իրամին օրինակը) «Ամբրոսիոս վարդապետին ոչ թէ անպարտ- «ութիւնը, այլ յանցապարտութիւնը կը վճռէ, հանա- «ռակ ազգ. խառն ժողովոյն ըրած այն պաշ- «տօնական յայտարարութեան, որով վար- «դապետին խարդախութեամբ անպարտ կը հռ- «չակուէր, իբր թէ ըստ պրպտանց մի «և նոյն Ոստիկանական ատենին գտնուեան»։

«Խառն ժողովը՝ ի՞նչպէս կը համարձակի «պաշտօնական յայտարարութիւն մը հանել, «և կրօնի և բարոյականութեան առջև պար- «զաբար անձ մը, անպարտ հռչատարակել արա- «րատ աշխարհի առջև»։

«Ասոր դէմ ամէն Հայ բողոքելու իրա- «ւունք ունի»։

«Ասիկա՝ զԽրիմեան յանիրաւի հալածելու «համար, կողմնակցութեան ազդալից ոդ- «ւոյ արդիւնք է»։

«Օրէնք, իրաւունք, արդարութիւն ան- «զգի և աննշանակ բառեր համարիլ է»։

«Անկարգութիւնները ծածկել է»։

«Արդարութիւնը ոտնհարել է»։

«Իրաւունքը բռնաբարել»։

«Կրօնքն ու բարոյականութիւնը անար- «գել է»։

«Խիղճերը խռովել ու գայթակղեցնել է»։ և այլն։

Պնակալէզի այս յարձակումը՝ եթէ անիրաւ ըլլար՝ չէր կրնար պարտականութեան սրտին անդատապարտ ծնիլ։

Բայց Բազ. ժողովը այս քննել տալու համար, թէև չէր տարակուսեր իրամին այդ երկու օրինակներուն վաւերականութեան և անոնց եզրակացութեանց միևնոյնութեան

վրայ, բայց դժգոհ վարուած ըլլալու համար ուղեց որ, պաշտօնական օրինակ մ՚ալ ուղղակի ինք հանել տայ, և հանել տուաւ Ոստիկանութեան դրնէն։

Պնակալէզ՝ երբ զայր իմացաւ, անմիջապէս կը փութայ հրատարակել իր օգոստոս 13 ի թերթին մէջը թէ՝

« Ամբոսիոս վարդապետին վրայ Բերայի « ոստիկանութենէն եղած գիր մը (Պատրի- « արքարանի հանել տուած Իլամին օրինակը) « Ամբոսիոս վարդապետին ոչ թէ յանցաւոր- « ինքը այլ անպատրաստին կը վճռէ, ՀԱՄԵ- « ՄԱՏ Ազգ. խառն ժողովին ըրած այն պաշ- « տօնական յայտարարութեան, որով վար- « դապետն իրաւամբ անպատ կը հրատարակ- « ուէր, իրօք ըստ պզտնոյ մի և նոյն ոստիկա- « նական ատենին փնտռելիան »։

« Խառն ժողովը, ինչպէս չհամարձակի « պաշտօնական յայտարարութիւն մը հանել, « և կրօնի և բարոյականութեան առջև ան- « պատ անձ մը, անպատ չհրատարակել արա- « բատ աշխարհի առջեւ »։

« Ասոր դէմ ոչ ոք Հայ բողոքելու իրա- « ւունք չունի »։

« Աւելի՝ զիրիմեան յանդրուանի հալածելու « համար, կողմնակցութեան ազդակիցա ոգ- « ւոյ արդիւնք չէ »։

« Օրէնք, իրաւունք, արդարութիւն ան- « զօր և աննշանակ բառեր համարել չէ »։

« Անկարդութիւնները ծածկել չէ »։

« Ծանցանքները պաշտպանել չէ »։

« Արդարութիւնը ոտնահարել չէ »։

« Իրաւունքը բռնաբարել չէ »։

« Կրօնքն ու բարոյականութիւնը անար- « գել չէ »։

« Խիղճերը խռովել ու գայթակղեցնել չէ » ևայլն։

Վան զի ինչո՞ պէտք գոյութիւն։

Պնակալէզ այս խնդրոյն մէջ ըստ փաստական ջնջոյ իր դատապարտութեան անհրաժեշ- տութիւնը տեսնելով, իր յուլիս 23 ի գրածը Օգոստոս 13 ին այսպէս յետս կուչելէ ետև, խօսքը դարձունելով կըսէ թէ՝

« Իրաւ՝ ըստ եզրակացութեանց բոլոր օրի- « նակաց Իլամին, թէև Ամբոսիոս վարդա- « պետին վրայ եղած ամբաստանութիւնները « ապացուցած չեն, և թէև պէտքն ալ « աղէ պարպարելի չէր, բայց եկեղեցւոյ օ- « րինաց և առաքելական սահմանադրու- « թեանց առջև անպատ չեն կրնար ճնալ »։

Մենք ալ ֆաղ. ժողովոյ կողմէն վոխա- նորդաբար կը պատասխանեմք Պնակալէզին թէ՝

« Պնակալէզին այս ըրած խեղաթիւրու- « թիւններն, յանդգնութիւններն, խռովա- « րարութիւններն, վարձաւորութիւնն, ազգը « օրինաւորութեանց դէմ գրգռելն ու անիշ- « խանութեան յորդոր կարդալն թէև եկե- « ղեցւոյ օրինաց և առաքելական սահմա- « նադրութեանց առջև պատասխանելի չէր, « վասն զի հօթանասուն և հօթն անգամ մե- « ղանչողին ալ ներում կը անօրինեն, բայց « տէրութեան օրինաց առջև անպատ չի կրնար « ճնալ »։

Եւ իրօք Ազգ. ֆաղ. ժողովը, եթէ առա- ջին պարտաւորութիւն ունի Ազգ. ժողովոյ և պաշտօնէից պատուոյն տէր կենալ ըստ օրի- նաց տէրութեան, եթէ, կրկնեմք, տէր է նոյն իսկ իր պատուոյն ու խօսքին որ յայտարա- րեց նոյեմբեր 30 և յունիս 17 թուականնե- րով իր պաշտօնական յայտարարութեամբ,

Անհնար է որ Պնակալէզ չպատժուի։

Բայց հոս հարցում մը կուգայ մխիթարնիս, զոր առանց ընելու Պնակալէզին, չեմք ու- զեր յօդուածնիս վերջացնել։

Պ. Պնակալէզ։

Եթէ Ամբոսիոս վարդապետի դէմ եղած ամբաստանութիւններն տէրութեան օրինաց առջև չկրնալ պատժուելուընէ և չկրնալ հա- պատասխանելուընէ հանդերձ, եկեղեցւոյ օրինաց և առաքելական սահմանադրութեանց առջեւ չեն կրնար անպատ ճնալ, կրնա՞ն անպատ ճնալ նոյն եկեղեցւոյ օրինաց և նոյն առա-

քելական սահմանադրութեանց առջև՝

1. Խրիմեանի դէմ գաղ. ժողովոյ կողմէն եղած 11 ամբաստանութիւններն, որոց մէջ բռնութիւն կայ, զօշաքաղութիւն կայ, զրկանք կայ, անիրաւութիւն կայ, եւլն։

2. Խրիմեանի դէմ վանեցւոց հրատարակած տետրակի մը մէջ գտնուած անբարոյականութեան ամբաստանութիւններն, որոց ծանրութիւնը՝ Ամբրոսիոս վարդապետին դէմ եղածներէն հարիւրապատիկ և հազարապատիկ կը գերազանցէ, ըստ ամենայն տեսակին։

3. Խրիմեանի դէմ նոյն իսկ գինքը կրող Պատրիարքարանի կառապանին երեւան հանած անբարոյականութեան ամբաստանութիւնը, զոր չլսող չմնաց, եւայլն,

Որ տէրութեան օրինաց համեմատ դատուելու դատաստանի մը առջեն ալ եկած չեն տակաւին, թող չսպացուած և չհաստատած չըլլալնին։

Նախ՝ տէրութեան մէկ պաշտօնարանէն եւեթ երկու կամ երեք օրինակ Իլամներու եզրակացութեանց համար առաջ ելլել ըսել թէ՝

« Ըստ եզրակացութեանց բոլոր օրինակաց « Իլամներուն Ամբրոսիոս վարդապետը՝ ոչ մէկ « անպարտ այլ յանցապարտ եկած է »։

Եւ թէ իր այս ըրած խարէական խեղաթիւրութեան չկլլուիլը և հետեւապէս տէրութեան առջեը իր վրայ դատապարտութիւն հրաւիրելը տեսնելով ելլել ըսել թէ՝

« Ըստ եզրակացութեանց բոլոր օրինակաց « Իլամներուն Ամբրոսիոս վարդապետ՝ ոչ թէ յանցապարտ այլ անպարտ եկած է »։

Եւելորդ՝

Ազգ. վարչութեան մը խառն ժողովին « Ըստ արդեանց Իլամին Ամբրոսիոս վարդապետը անպարտ եկած է » հրատարակութեանը դէմ, նախ ելլել ըսել թէ՝

« Սուտ է »,

« Սխալ է »,

« Խարդախեալ է »,

« Իլամին եզրակացութեան հակառակ է ևլն.

Եւ ապա ելլել ըսել թէ՝ « Իրա՛ւ, Իլամին եզրակացութեան հակառակ չէ, ՀԱՄԵՄԱՏ է. բայց եկեղեցւոյ օրինաց և առաքելական սահմանադրութեանց հակառակ է » և այլն։

Գիտէ Աստուած, մեզի հաւատալ տալու վրայ չէ, թէ այսպիսի բան մը ընել և Տէրութեան և Ազգին առջեւ անդառնապարտ ճնշել կարելի ըլլայ։

Պնակալէզ բնաւ մէկ վարչութեան մը օրով, այս աստիճան յանդգնութեան հասած և ոչրպէս անդառնապարտ ազատութիւն վայելած չէ։

Խրիմեան իր Պատրիարքութեան օրով խիստ շատ անգամ կըսէ եղեր թէ « Պատրիարքութիւնը այնչափ խայտառակ պիտի ընեմ որ ես Պատրիարքնեբուն վերջինը պիտի ըլլամ», և մարդ լինէ եւեթ Պատրիարքութիւն չպիտի կարենայ ընել»։ բայց լինք խայտառակ եղաւ և տուաւ Աստուած ներսէս մէ՛ որ Պատրիարքութեան պատիւը դարձեալ տեղը բերելու վրայ է։

Եթէ, կըսեմք, Խրիմեանի այդ ուխտն պէս ուխտ մըն ալ՝ մեր Ազգ. ներկայ գաղ. ժողովը ըրած չէ, և անոր համար չէ որ այս աստիճան անչափական յանդգնութեան աթոռնիստն կուտայ մեր Պնակալէզին,

Անհնա՛ր է որ Պնակալէզ չպատժուի։

Նախընթաց թերթերնուս մէջ Խրիմեան սրբազանի համար քննիչ յանձնաժողովով հաստատուած յանցանքներուն կարգը դրուելու է հետեւեալն ալ.

« Յատուկ իրողութիւն է որ Խրիմեան իր մէկ շահադիտական խաթերն համար, գաղ. ժողովոյ որոշման հակառակ տնօրէնութիւն ըրած է Գատերգիւղի խնդրոյն մէջ, և որով առիթ տուած նոյն գիւղի պատիարակութեան՝ այլապէս յետաձգուելու։ »

ԱՆԿԵԼՈՑ ԺՈՂՈՎ

Մամուլ պատիւ ունեցած է ասկէ առաջ քանի մը անգամ դրել անկելոց ժողովին վրայ։

Այս օրերս այս ժողովը դարձեալ դումարուելու վրայ ըլլալով, այս անգամ միայն ժողովը կազմող անդամից ցուցակը կը հրատարակէ. ուրիշ անգամ ալ անոնց խորհուրդները։

1. Աղթամարայ Խաչատուր Սրբազանը.
2. Խրիմեան Մկրտիչ Սրբազանը.
3. Սրուանձտեանց Գաբրիէլեան վարդապետը.
4. Վանցի Պօղոս վարդապետը.
5. Բալըսլի Սարգիս վարդապետը.
6. Թէքիրտաղի Եղնիկ վարդապետը.
7. Իզմիրլի Եդեսեան սրբազանը.

Ասոնցմէ դուրս կան ուրիշները, որ այս ժողովին ընթերցներն են, և են ասոնք

1. Վանայ Աղուանեան վարդապետը.
2. Կարնոյ Յարութիւն սրբազանը.
3. Վէքիլ տէր պապան.
4. Ծուդա վարդապետը։

ԿԱՂԱՔԱԿԱՆ

Մեր ընթերցողաց պերանփոխ ըլլալու համար, այսօր քիչ մ՚ալ քաղաքականի վրայ խօսինք։

Այս օրերս բոլոր Գաղղիացիք մեծ շարժումի մէջ են, ոմանք կուլան և ոմանք կը խնդան, ոմանք ալ չկրնալով բարկութիւննին զսպել, ակռանին կը սեղմեն այնչափ ուժգին, որոնց շատերը ակռայի ցաւի հանգիպած են կըսուի։

Ակռայի ցաւ ըսուածն ալ տաժանելի բան մ՚է, ունեցողին Աստուած իմնատ ընէ, եթէ անգամ մը մարդուն ակռաներուն մէջ մտնելու որ ըլլայ, ալ այն մարդուն գործը լմնցած է, ոչ կրնայ հաց ուտել, ո՛չ ջուր խմել ոչ քնանալ և ոչ խօսիլ։

Այս ակռայի ցաւու ենթակայ եղող մարդիկ, որ քիչ շատ ալ մեծ մարդիկներ են կըսուի, տեսնելով որ Համայն Գաղղիա իրենց ցաւուղ ակռաներուն վրայ չը ցաւելէն զատ, շատերը կուրախանան և կը խնդան ալ, աւելի ևս կը բարկանան եղեր որով և իրենց ակռայի ցաւն ալ օր օրի կը սաստկանայ եղեր։

Բոլոր այս բաները՝ որ բաւական մեծ կարևորութիւն ունի Հարկաւ ուղղասեր Գաղղիացւոց համար, ժամանակաւ քաջ, հայրենասէր և դիւցազն համբաւեալ բայց վերջին պատերազմի ատեն մէկէն ի մէկ հավան դարձնելուն համար, Ծէն–Մարկրիթ ամենասպահով կղզին բանտարկեալ երեւելի պաշէն մարալախտին փախստեան առթիւր տեղի ունեցեր է, որն որ հազիւ իւր դատաստանը ասդին լմնցած և ժողովուրդն ու լրագիրք իր վրայ խօսելէ դադրած եր, ինքզինքն անդիէն կծիկը դրաւ։

Պաշէնի անունը յիշելով աղէկ միտքս եկաւ այս մարդուն ընտսը ոչ թէ միայն իր ազգին, այլ մեր խեղճ ազգին ալ քիչ շատ դպաւ։

Գիտեն ընթերցողք, թէ այս մարդուն դատաստանը փարիզի մէջ տեսնուելէն վերջը, այս դատաստանին պարագայները մանրամասնաբար պարունակող և մէկ քանի հատորներէ բաղկացեալ դիւրք մը հրատարակուեցաւ Գաղղիարէն, մէկն ալ ելաւ այդ դիւրքը Հայերէնի թարգմանել տալով թերթ առ թերթ հրատարակել որն որ շաբաթը երկու թերթ հրատարակելով ամբողջ գործը պիտի լմնցնեը։ Այս հրատարակութեան առաջին հատորը լմնցած և երկրորդէն ալ չորս հինգ թերթ տեսանք, իսկ հիմայ, ոչ թէ շաբաթը երկու թերթ տեսած, այլ անունն անգամ լսած չունինք։ Մի թէ քիչ զնա՞ս մ՚է այս մեր ազգին համար. մտածէ միանգամ, թէ երբ այս հրատարակութիւնը այսպէս կիսկատար ձգայ. թէ՛ թարգմանչին աշխատութիւնը, թէ հրատարակչին այնչափ տառապանքը և թէ ժողովուրդին տուած այնչափ առակը ամենքն ալ ոչինչը երթալէն զատ, խեղճ ընթերցողք հիմակուընէ սկսած են ա-

մէրաքէն գիշերները չքնանալ, չատերը թէև թախթա պիթի բերէէն է կըսեն, բայց մեր հաւատալը չգար։

Ո՛վ Պաղէն, աս ի՛նչ ոսկոյլի մարդ ես, մենք մեր աղգին ջնասը ցոյց տանք ըսելով մենք ալ ջնասուհցանք. տես միանգամ, թէ երբ քու վրադ դրելու ելանք, քեզի պէս ուրկէ ուր թռանք և քանի տողեր ոչինչը գոհեցինք, քաղաքական ըսելով աղգային գործեր խառնելու ելանք։ ինչ որ է եղածը եղաւ, մենք մեր ըսելիքը չարունակենք։

Խեղճ Գաղղիացի՛ք, հազիւ իրենց Նաբոլէոնին ոտքի ցաւի, գլխու ցաւի, ոսկորի ցաւի և՛ն. ցաւի տքտքուկները մոիկ ընելէ աղատած էին, ահա այս մարդոց ակռայի ցաւը յայորդեց, քիչ մ՚ալ ատոնց տքտքուկները մոիկ պիտի ընեն. Աստուած բարի ազատում և բարի համբերութիւն տայ։

Այս մասին եթէ մեզի հարցուելու որ ըլլայ, մենք կըսենք, թէ այս մարդոց ակռաները դարմանելու համար պէտք եղած ծախքերը ամբողջապէս Պաղէն ինքը իր քսակէն պէտք է վճարէ, ինչպէս վճարեց իր դատաստանին ամբողջ ծախքերը, և մանաւոր խնամք տանի ժամ յառաջ բժշկուելուն, որպէս զի յառաջիկային մէջ, իւր այս քաջութեանը վրայ անոնց բան մը հարցուած ատեն, կարենան պատասխանել. և որովհետև Պաղէն այս մարդոցմէ բաւական հեռու դըտնուելուն պատճառաւ այս բանը չպիտի կըրնայ ընել, ուստի կը վախցուի որ այս մարդոց ակռայի ցաւը բաւական ատեն տևէ, որով և պարտաւորին երկար ատեն մնալ հոն, վասն զի բնական է, ակռայի ցաւ ունեցող մարդ մը չուզեր և չը կրնար շատ խօսիլ։

Արդ՝ այս մարդոց ակռայի ցաւը բոլորովին չանցած, Գաղղիոյ երեսփոխանական ժողովոյ ձախակողմեան անդամներէն մէկ քանիին ատոնց հարցուփորը ուղղելու և բացատրութիւնները պահանջելու պատրաստութիւը բոլորովին անօգուտ բան մ՚է, վասն զի այս մարդիկը, քանի որ ակռանին կը ցաւի, չպիտի կրնան երկար բացատրութիւններ տալ, այլ պիտի ըսեն «Ներեցէք, ակռանիս «կը ցաւի շատ չեմ կրնար խօսիլ.» և համ շատ շատ սա չափ միայն պիտի կրնան խօսիլ.

—«Ջուանէն վար սահելով, ժողէզերը իջեր «ու անկէ փախեր է, ասոր ալ փայտ, չուա«նին վրայ գտնուած արեան բիծերն է»։

Մենք կը վախնանք, որ այսչափ խօսքին անգամ զբերենք պիտի ջնասէ և ակռաներնուն ցաւը պիտի կրկնապատկուի, և եթէ կրկին անգամ հարցում մ՚ալ ուղղուի, այսինքն հարցուի թէ, «չուանին վրայ գտնուած արեան բիծերը կեղծ ուներկ են եղեր» այն ատեն բարկութիւն ու ցաւ մէկզմէկ խառնուելով պիտի սկսին միաձայն պօռալ ու ըսել —«ո՛ւֆ, ո՛ւֆ, ո՛ւֆ, ակռաներնուս ցաւը սաստկացաւ, թողէք մեզ այսօր»։

Աստուած տար, որ երեսփոխանական ժողովը այսչափով գոհ ըլլար և միայն բացուած քննութեան արդեանցը սպասէր և այս խեղճ մարդկանց օձիքը թողուր, որ միայն ակռայի ցաւով տանջուէին։

Հիմայ խնդիրը մ՚ալ կայ, այն է՝ որ այս Պաղէնի համար բացուած դատաստան մը դեռ նոր լմնցած, ուրիշ դատաստան մ՚ալ բացուեցաւ դարձեալ Պաղէնի համար, բայց այս նոր դատաստանին ծախքը ո՞վ պիտի վճարէ, մինչդեռ առաջինին ծախքը Պաղէն ինքը իր քսակէն վճարեց։

Մեզի ձնայ նէ, այս դատաստանը լմնալէն առքը ամբողջ ծախքը հաւաքելով, Պաղէնի ուղղեալ բօլիճա մը քաշեն կըսենք, և հարկաւ մինչեւ այն ատեն սա ակռայի ցաւս յանդիպող մարդկանց ակռայի ցաւն ալ կանցնի և ամեն բան կը վերջանայ խաղաղութեամբ։

ԹՕՓԳԱՓՈՒՅԻ ՄՕՏԱՆ

Ամեն գեղ մէյմէկ իրեն յատուկ մօտաները, կամ սովորութիւններ կամ զբօսանք-

ներ ունի եւս, թօփգափու ալ նոր մօտս, կամ սովորութիւն կամ զբօսանք մը իճատ ըլլը է. անցնող դարձողին մէյմէկ ֆռնլեկը դնէ կոր. անանկ որ թօփգափուլի էրիկ մարդիկ, կնիկ մարդիկ, օրուս չճուռնա, ամէնքն ալ իրենց բուն անուններէն զատ մէյ մէկ ալ ֆռնլեներ ստացած են եղեր։

Այս ֆռնլէին գլապրիդան շատ մէնչուր ըլլալուն, իր հանած ապրանքին տեսակները ժողվելնէս վերջը գլապրիքաթօրին մահլէզն ալ մենք պիտի հրատարակենք, և իր հեղինակութիւնը պիտի պահենք։

ԾՈՎԱՑԻՆ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ

Անցեալ տարի զանազան հիւանդութեանց և տկարութեանց համար զանազան դեղերու ծովային դարմաններէն ցոյց տուած տեսննիս, ծով մտնելու հրահանգներու վրայօք ալ խօսիլ խօստացած էինք, զոր այս անգամ կը կատարենք։

Մէկը ծովը մտած տեն, ամենէն առաջ դիտելու բանը իր մարմնոյն տեսակարար ծանրութեան չափը գիտնալն է։ Թէոր մարմինը ծանր է, պէտք է որ ջը տեղը ծովը մտնէ, իսկ երէ թեթեւ է, Ատլանդեան Ովկիանոսն ալ մտնելու ըլլայ նէ՝ թողչը վախնայ թէ կը խեղդուի։

Կիները աւազուտ տեղերը ծով մտնելու են, իսկ այր մարդիկ քարոտ տեղերը։

Ծանր ծանր ծովը մտնելը աղէկ չէ, այլ գլխիվայր բարձրէն յանկարծ ծովը նետուելու է, այս հրահանգը աւելի այն տեղն իւր օգուտն ունի, երբ բարձրէն գլխիվայր նետուելու ծովը քարոտ է կամ ջուրին մէջ անկուած ցիցեր կան։

Մինչեւ որ կուշտ ու կուռ, փորը տալուլի պէս ուռեցնելու չափ բան չուտուի, ծովը մտնելու չէ. անօթի մտնողն ալ ծովին ջուրովը փորը ուռեցնելու է։

Տախտակամածով գոցուած բաղնիքներուն մէջ ծով առնելն աղէկ չէ, վասն զի վեց կողմէն ալ գոց ըլլալով օդը չուտուվ կ'ապականի, միշտ բաց տեղը ջուրը մտնելու է։ Այս հրահանգը մարդու երես չտեսնող կանանց համար աւելի՛ օգտակար է։

Ծովը մտած ժամանակ մարմնոյ իւր բացարձակ ազատութիւնը տալու է. մէկ տեղն որ սխմուի կամ ճնշուի, ծովն աւելի ճնշասակար կըլլայ քան թէ օգտակար։

Մարմինը կարծր եղող մարդը, երբ կը տեսնէ թէ ծովին ջուրերը մարմնոյն մէջ չեն թափանցեր, այնչափ խմելու է ծովին ջուրէն մինչեւ որ մնին ու մարմնոյն մէջատեղը լենայ։

Ծովէն վախցող մարդը՝ թեւին տակը լեցուն ու կրակելու պատրաստ էֆ-ֆ մը թողառնէ, ու անանկ ծով մտնէ։

Ծովային գազաններէն խածնուելու վտանգի չը հանդիպելու համար, մերկ մարմնոյն վրայէն, պողպատեայ զրահ մը հագնելու ու այնպէս ծովը նետուելու է։

Ծով մտնելը ջրութիւնը կազդուրելու դարման մը ըլլալուն խմբագիրներէն մէկ քանին ալ իրենց գրիչը այս միջոցին ծովը խոթեն նէ՝ դէշ չեն ըներ։

Թարոս էֆէնտի սօրմագ ապէս ամմա, շիմտի նէ՞ իշ ըլէ մէչղուլ սընըզ։

— Էֆէնտիմ՛ ալօգաթլըդ խէյօրսա։

— Ալօգաթլը՞գ մը, զաթըննըզ զախիրէ թիւճճարլըզը էթմէ՞զ մի խտինիզ։

— Էյլէ իտի ամմա՝ պիզ թօփ աթալը իւչ սէնէյի կէչտի, գաբըլարա տիւշիւբ, մահքեմէտէն մահքեմէյէ, հասըլը իչիմիզ պիթտի ամմա նասըլսա պիզ գաբուլարտա գալարզ։

— Ըհպէ՞պ։

— Է՛հ. աղ չօգ մէճլիս օտալարընը էօյրէնտիք, մահքեմէ ըէյիլէրիյիլէ իւլֆէթ ըէյտա իթտիք։ Հաթթա շիմտի էլիմտէ եէթմիշ պին լիրալըգ պիր տավա վար։

— Ցէսէնէ պէ գարտաշ, պու կիւնահէն թէզի եօգ պիր թօփ տա պէն ափայըմ։

— Չէ եա նէ տուրույօրսուն, ազ կիւնահէն պիր ալօգաթ տա սէն օլուրսուն։

ԲՈԼՈՐ ԹԻՒԵՐՆ ԱԼ ՎԱՍՏԿՈՂ

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՓԻՆ ԵՐԵՔ ՔԱՌՈՐԴ ԱՐԾԱԹ ՄՀՃԻՒ

Ֆրէնկեան գրատունը ամսոյս 25ին վիճակահանութիւն մը պիտի կատարէ, որ առջի վիճակահանութիւններէն աւելի շահաւոր և օգտակար է բաժանորդ գրուողներուն համար։

Ա. թիւը պիտի շահի 10000 ղուրուշի գումարմը, և յաջորդ թիւերը կարգաւ պիտի շահին ընտիր փիանօ մը, կարի մեքենայ մը, եւրոպիոյ երեւելի գործարաններէ եկած մեծ պատկերներ՝ որոնք սրահներու վայելուչ զարդեր կրնան ըլլալ։ բազմահատոր վիպասանութեան գրքեր ինչպէս են Թափառականն Հրեայ, Մօնթէ-Քրիսթօ, Հազար և մէկ գիշերները և նմն։

Սոյն վիճակահանութեան ամէն թիւերը պիտի շահին, միացորդ թիւերը դոնէ պիտի շահին Պերպերեանի հեղինակած ազգային պատմութեան գրքերէն, որ ինչպէս յայտնի է, ազգային վերջին 80 տարուան պատմութիւնն է, և առանձինն 30–40 դրչի կը ծախուի գրավաճառաց քով։ մինչեւ այժմ սոյն վիճակահանութեան մասնակցողը պիտի տայ երեք քառորդ արծաթ մէճիտ։ և եթէ բարձրագոյն շահերը ալ չունենայ, գէթ Պերպերեանի պատմութիւն մը պիտի առնէ, արդէն ծախուած գնոյն կէս գնովը։

Առանձին օգտակար վիճակահանութիւն մը տարակոյս չունինք որ ընդունելութիւն պիտի գտնէ ընթերցասէր հասարակութենէն, մանաւանդ թէ Ֆրէնկեան էֆէնտին իր խոստման և հրատարակութեանց վրայ հաստատուն մնալու ապացոյցներն արդէն տուած է։

Տոմսակները կը ծախուին Ֆրէնկեան գրատունը, Բերա՝ ծխավաճառ կիւլլերեան Սուփեան աղային խանութը, և կամրջի գլխուն պարագան։

Գինն 3 քառթ մէճիտ։

ՌԱՍԻՆԱՑ

ՄԻՀՐԴԱՏ

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԻՆԴ ԱՐԱՐՍ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԿՐՏԻՉ ՏԱՄԱՏԵԱՆԻ

Կը գտնուի ամէն գրավաճառաց խանութներն, ի գին 3 դրչ։

ՇԱՐԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ
ԳԷՈՐԳ Ե. ԱՃՎԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ս. Ղ. ՊԱՐՍԻՃԱՊԱՆԵԱՆ ՆԻ ԸՆԿ.
ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ ԹԱՆ ԳԵՏՆԱՁԱՐԿ ԹԻՒ 3